

YÜKSEK GERİLİM İŞLETME SORUMLULARININ HUKUKİ SORUMLULUKLARI

Cem ERKAT - *EMO Ankara Şubesi Hukuk Müşaviri*

cemerkat@gmail.com

TMMOB EMO Üyesi mühendislerin önemli bir kısmının üstlendiği “YG Tesislerinde İşletme Sorumluluğu” görevi, gerek kamunun can ve mal güvenliği, gerekse mühendisin mesleki ve hukuki sorumluluğu bakımından oldukça önemli ve hayati bir görevdir. YG Tesislerinde İşletme Sorumlusu; “Yüksek gerilimli kuvvetli akım tesislerinde teknik konulardan sorumlu ve EMO tarafından belgelendirilmiş “ELEKTRİK MÜHENDİSİ” dir. YG Tesislerinde İşletme Sorumluluğu 01.03.1985 tarih ve 18681 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan Kuvvetli Akım Tesisleri Yönetmeliği’nin 60. maddesi gereğince işyerlerinde varlığı aranması gereken Elektrik Mühendisi’dir. Yönetmelik bu konuda herhangi bir başka meslek tanımı yapmamıştır.

İşletme sorumlusu olan mühendis, kanun ve yönetmeliklerde tanımlanan görevleri ifa etmekle yükümlüdür. Bindığı üzere “kanunu bilmemek mazeret sayılmaz” ilkesi gereği, hukuksal süreçlerde mühendislerin faaliyet yürüttükleri alanda kendilerine düşen sorumlulukları bildikleri ön kabulü ile hareket edilmektedir.

Bu sebeple ilgili “Elektrik Kuvvetli Akım Tesisleri Yönetmeliği, EMO Elektrik Yüksek Gerilim (YG) Tesisleri İşletme Sorumluluğu Yönetmeliği, 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu” mevzuatını bilmek ve konuya hakim olmak zorundadır. Bunun yanı sıra “4857 Sayılı İş Kanunu, İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Kurulları Hakkında Tüzük, Ağır ve Tehlikeli İşler Yönetmeliği, TMMOB ve EMO Mevzuatı” da bu görevi üstlenen mühendislerin bilmesi gereken diğer düzenlemelerdir.

Enerji alanında yürütülen faaliyet, farklı aktörlerin bir arada uyumlu ve kesin bir disiplin içinde hareket etmesini zorunlu kılan bir organizasyonu gerektirmektedir. Süreçte görevli her bir kişi ya da kurumun uhdesinde bulunan yetki ve sorumlulukları eksiksiz takip etmesi ve görevleri yerine getirmesi beklenmektedir.

Mühendisler yönünden Yönetmeliklerde tanımlanan başlıca görevler ise şu şekildedir;

- Tesiste uyulması gereken iş güvenliği yöntemlerini tesbit etmek;
- Emniyetli bir işletme için uyulması gerekli kuralları belirlemek;

- Gerekli araç gereçleri tesbit ederek söz konusu kuralara uyulması yönünde denetlemeler yapmak;
- Ortaya çıkan arızalarda yapılacak müdahalelere nezaret etmek ve gerekli manevraların yapılmasını sağlamak;
- Tesiste gerekli test ve bakımların yaptırılması;
- Sorumlulukları ile ilgili konularda işletme sahibine rapor verilmesi;
- Mevzuatla düzenlenmiş diğer görevleri yerine getirmek.

Uygulamada, mühendisler yönünden özellikle, belirtilen konularda gerçekleştirdiği işlere dair, takip, gözetim, uyarı, kayıt ve bildirim yükümlülüklerini ne derece gerçekleştirdiğinin soruşturulması ile sorumluluklarını ortaya koymaya dönük bir yaklaşımla netleştirilmektedir.

Özellikle gerek mühendisin sorumluluğu altındaki personel gerekse mühendisin sorumlu olduğu iş veren yada idareciye dönük yazılı bildirimleri soruşturma sürecinin en önemli delillerini oluşturmaktadır. Zira mühendisin kendisine düşen görevleri eksiksiz ifa ettiğini ortaya koyması halinde süreçte sorumluluğu tanımlanan diğer kişi ve kurumların sorumlulukları devreye girmektedir.

İşletme Sahibi yönünden yükümlükler;

- İşletme Sorumlusunun görevlerini yerine getirebilmesi için gerek duyduğu imalatların ya da hizmetlerin yerine getirilmesini sağlamak,

- Talep edilen güvenlik malzemelerini almak,
- İşletme Sorumlusunu görevin gerektirdiği ölçüde yetkili kılmak,
- İşletme Sorumlusu değişikliklerini enerji sağlayan kuruluşa ve EMO'ya bildirmek,
- İşletme Sorumlusunun talimatları ve uyarılarını dikkate alarak uyulmasını sağlamak, (Bu talimat ve uyarılara uyulmamasından kaynaklanacak her türlü kayıptan işletme sahibi sorumludur)

şeklinde tanımlanmaktadır. Burada da görüldüğü üzere, asıl önemli olan YG işletme sorumlusunun yazılı uyarılarına riayet edilip edilmediği hususunun netleştirilmesidir.

EDAŞ'lar yönünden yükümlülükler ise;

Konuya ilişkin genel mevzuat gereği işletme sorumlusu mühendis bulunmayan ya da işletme sorumlusu mühendislerin uyarı ve bildirimleri gereği riskli bulunan hat ve tesislere enerji vermemek, var olan enerjiyi kesmek yükümlülüğü bulunmaktadır. EDAŞ'ların kendilerine ait trafo işletmelerine dair tam sorumlulukları bulunmakta, mülkiyeti 3. kişilere ait tesisler yönünden ise bu sorumluluklar sınırlandırılmaktadır. Ancak hiçbir koşulda tümünden sorumlu olmadıkları şeklinde bir düzenleme bulunmadığı gibi aksine; Elektrik Piyasası Bağlantı ve Sistem Kullanım Yönetmeliği 8. Maddesinde 8. Bölüm (Yönetmeliğin 22. Sayfası) Madde 37 -3 fıkrasında "Kullanıcı tarafından tesis edilmiş olan dağıtım tesislerinin işletme, bakım, onarımı dağıtım şirketince yapılır." Denilmekte olup bu madde kapsamında işletme sorumlusu mühendisi olsa dahi yaşanacak bir sorunda EDAŞ'lara da sorumluluk tanımlanmaktadır. Bu sorumluluk denetim yükümlülüğünden kaynaklanmaktadır.

Genel anlamıyla yetki, "bir görevi, bir işi yasaların verdiği olanaklara göre, belli koşullarla yürütmeyi sağlayan hak" olarak tanımlanmaktadır. Sorumluluk ise, kişinin kendi davranışlarını veya kendi yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenmesi demektir. İşletme sorumlusu yetki ve sorumluluk alanı dahilinde oluşabilecek, kaza ve/veya ihmallerin, hukuki, cezai ve idari sorumluluğunu üstlenir.

Cezai sorumluluk suçun kasten ya da taksirli fillerle gerçekleşmesine; can ve mal kaybına bağlı olarak değişir TCK'de (Türk Ceza Kanunu) cezai yaptırımlar bu koşullara göre belirlenmiştir. Mühendisler yönünden

ceza kararları ekseriyetle "taksirli suç" olarak değerlendirilerek verilmektedir. Burada temel ölçüt ise; dikkat ve özen yükümlülüğü ile gözetim ve denetim yükümlülüğüne aykırı hareketlerin kıstas alınmasıdır.

Hukuki Sorumluluk ise Haksız Fiil (Kusur) Sorumluluğu ve Kusursuz Sorumluluk olarak ikiye ayrılmaktadır. Haksız fiil sorumluluğuna göre, kusurlu ve hukuka aykırı bir fiille başkasına zarar veren, bu zararı gidermekle yükümlüdür. Mühendisler yönünden yukarıda anılan mevzuat hükümlerine aykırı, eksik ya da ihmali davranışlar kusur olarak nitelendirilir.

İşletme sorumlusunun idari sorumluluğu işverene ve meslek örgütüne karşıdır. Mühendisin çalıştığı kuruma karşı; "işini mevzuata uygun şekilde gerçekleştirme yükümlülüğü" bulunmaktadır. Bu düzenlemeye aykırı uygulamalar ise diğer yaptırımların yanında, iç denetim mekanizmasına, ilgili kanunlarda düzenlenen idari yaptırımlara bağlanmıştır. Mühendisin kusurlu hareketleri karşısında uyarı, kınama para cezası ya da işten çıkarmaya kadar varabilecek bir dizi yaptırıma kanun cevaz vermektedir.

Aynı zamanda mühendisler yönünden meslek mevzuatına aykırı davranışları da eş zamanlı olarak denetim altına alınmakta ve mevzuata aykırı davranışları tespit edilenler yönünden, EMO Onur Kurulu süreci işletilmektedir. Bu süreçlerin sonunda da Mühendisler hakkında, TMMOB kanunu ve ilgili yönetmeliklere göre meslek disiplini sağlamak üzere öngörülen yaptırım seçenekleri uygulanmasına karar verilebilmektedir.

6235 Sayılı TMMOB Kanunu 33/2. Maddesinde; "(**Ek: 19/4/1983 - KHK - 66/10 md.**) Kamu Kurumu ve Kuruluşları ile İktisadi Devlet Teşekkülleri ve Kamu İktisadi Kuruluşlarında asli ve sürekli olarak çalışan mühendislik ve mimarlık meslekleri mensuplarının meslek ve ihtisalarıyla ilgili odaya girmeleri isteklerine bağlıdır. Ancak bunlar görevlerinin gereği olan işleri yaparken, mesleki bakımdan, odaya kayıtlı meslektaşlarının yetkileriyle haklarına sahip ve onların ödevleriyle yükümlüdürler. Bu konuda Türk Silahlı Kuvvetleri mensupları ile ilgili hükümler saklıdır." düzenlemesi mevcut olup, anılan kanun hükmü gereği, ilgili ihtisas odasına üye olsun ya da olmasın tüm mühendisler, mesleğin ifasına ilişkin kurallar yönünden diğer meslektaşları ile aynı yetki ve görevler ile yükümlü olup sorumluluk taşımaktadırlar.